

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

præmienedsættelser og dermed altså også til det af det ærede medlem rejste spørgsmål om at ophøre med opkrævning af præmier på vareforsikringsområdet.

Hvis dette lovforslag om krigsforsikring af varer og fragt blev trukket tilbage, ville det, det vil jeg gerne gøre opmærksom på, betyde, at instituttet fra 1. januar 1954 måtte ophøre med at tegne nye forsikringer og træde i likvidation, og så ville midlerne blive udloddet. Grunden til, at loven søges forlænget, er den, at der fortsat skønnes at være et behov for at kunne tegne forsikringer af denne art. Når flere af de ærede ordførere har hæftet sig ved reservefondens størrelse, synes jeg, det er rigtigt at gøre opmærksom på, at den kapital, der er opsamlet i instituttet — garantikapital + reservefond — af forsikringskyndige ikke anses for at være for stor, snarere for lille, og jeg tvivler om, at bestyrelsen tør tage ansvaret for at standse præmieopkrævningen, men jeg skal som sagt henlede bestyrelsens opmærksomhed på det rejste spørgsmål. Løvrigt er det tanken, at der nu skal optages drøftelser med erhvervene om, hvorvidt instituttet kan ophøre, eller om det skal føres videre.

Tholstrup: Jeg blev ikke helt klar over, om den højtærede minister havde haft den omtalte samtale efter første behandling, eller om det var den samtale, der gik forud for første behandling, ministeren sigtede til. Jeg går ud fra, at det er det sidste, således at den højtærede minister ikke har nået at få denne samtale efter første behandling. I så fald må jeg bede den højtærede minister om at søge at få denne samtale inden tredje behandling.

Jeg mener, at der er grundlag for at sætte taksterne ned. Det betyder nemlig meget for den lille skibsfart, den, der konkurrerer med de subventionerede statsbaner og med lastvognene. Den lille skibsfart betaler også her, fordi der har været en risiko, og den er der også endnu, men der er en meget stor fond til at dække denne risiko. Denne betaling betyder en belastning for småskibsfarten. Jeg sad lige og regnede ud, at for en lille skude, som tager 100 sejlture om året med lad os sige en kornlast til 50 000 kr., betyder det i skibsforsikring

2 400 kr. og i vareforsikring 1 250 kr., ialt 3 650 kr. Det er meget for sådanne småskippere, havets husmænd; som vi kalder dem, og kunne de få beløbet nedsat, f. eks. ved at man standsede opkrævningen af vareforsikringspræmien, sparede de i hvert fald de 1 250 kr.

Som sagt, jeg synes, at denne fond i forhold til den anden er meget, meget stor. Skulle der imidlertid ske det, at man ønsker at fortsætte opkrævningen, for at nye skipper, der kommer til, også kan komme til at deltage i præmiebetalingen, ville det måske være værd at overveje at udlodde en del af reserveerne til dem, der i sin tid har indbetalt dem, således at der er basis for at fortsætte opkrævningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om værnepligt.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 179; fremsættelsen findes i tidenden sp. 185).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Holger Larsen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Victor Gram, ikke kan være tilstede ved dette møde, skal jeg på vort partis vegne anbefale dette lovforslag til hurtig behandling og til vedtagelse.

Lovforslaget er, bortset fra nogle få ændringer af teknisk karakter, enslydende med det lovforslag, vi behandlede i forrige rigsdagssamling for godt et års tid siden, og selvom der er kommet en anden minister og nye medlemmer i tinget, finder jeg ikke anledning til at genoptage den debat, som dengang fandt sted, men skal henvise dem, der vil undersøge, hvad der dengang blev sagt, til at læse folketingstidenden for 1952—53, sp. 1238—76. Jeg vil gerne henstille til efterfølgende ordførere at behandle sagen på samme måde for ikke at få gentagelser, som vi har haft det i de senere dage ved behandlingen af forslag, som gik igen. Jeg vil an-

[Holger Larsen.]

befale, at man hurtigst muligt kommer i gang med udvalgsbehandlingen, således at man hurtigt kan få gennemført dette lovforslag og få en ny værnepligtslov, som er mere indstillet efter den tekniske udvikling, der har fundet sted, end den lov, vi har i dag.

Arnth Jensen: Jeg kan tiltræde det forslag, den ærede socialdemokratiske ordfører fremførte om, at vi skulle fatte os i korthed ved denne behandling af lovforslaget, og så meget mere, som lovforslaget ikke har undergået ændringer under den udvalgsbehandling, der var i gang. Jeg anbefaler forslaget til en hurtig udvalgsbehandling igen.

Carsten Raft: Det kan jeg også.

Johs. Christiansen: Det kan jeg knap nok. Det er ganske vist et forslag, vi har haft til behandling for ikke så forfærdelig mange måneder siden, men jeg vil alligevel gerne have lov at gøre et par bemærkninger.

Hvis man opdeler det foreliggende forslag i to hovedformål, så kan mit partis stilling udtrykkes på den måde, at vi kan tiltræde det ene og vender os mod det andet. Det, som vi kan tiltræde, er i særdeleshed bestemmelserne om at oprette et værnepligtsnævn. Det mener jeg må betegnes som en human nydannelse, og de lempede regler, som det går ud på at indføre, kan vi ganske tiltræde. Jeg tænker her på spørgsmålet om fritagelse for værnepligtsbyrden i ekstraordinære tilfælde.

Det andet hovedformål: at sænke værnepligtsalderen til det fyldte 18. år for derved at kunne udskrive en hel årgang mere, kan vi derimod ikke gå med til. For det første mener vi, at man allerede har overskredet grænsen for den størrelsesorden, hvorefter de årlige udskrivninger finder sted. For det andet vil de unges civiluddannelse i almindelighed ikke kunne siges at være afsluttet ved denne aldersgrænse, og følgen ville da være, at man overdrog de militære myndigheder at bestemme, i hvilke tilfælde en ikke afsluttet uddannelse skulle afbrydes, og i hvilke der skulle kunne tilstås udsættelse. For det tredje — og det forekommer mig at være meget vigtigt — stilles der i dag så store krav til de indkaldte, at jeg simpelthen

finder det uforsvarligt, at man gør 18—19 års unge til soldater. Hvis jeg ikke husker fejl, udskriver Norge, Sverige, Finland og Schweiz først i det år, da de unge er fyldt 19 år, i Frankrig endog først i det 20. år.

Yderligere vil jeg gerne henlede opmærksomheden på, hvad bl. a. oberstløjtnant, auditør S. Wahlstrøm skrev i „Militært Tidsskrift“ i begyndelsen af dette år. Jeg beder om tilladelse til et par citater:

„Der sker en meget betydelig modning hos de fleste unge mænd, fra de er 19 år, til de er 20—21 år, og såvidt jeg kan se, vil der komme en del disciplinære ulemper ved en indkaldelse af alle værnepligtige i 19 års alderen. Vi har allerede nu adskillige 19-årige værnepligtige, og det er meget ofte let at konstatere, at flere af dem endnu ikke er vokset fra skoledrengekarakteren. De har dumme undskyldninger, når de har lavet noget forkert, og de har svært ved at indordne sig under militærtjenestens pligter, simpelthen fordi de aldrig har haft pligter før. De er med deres ofte endnu barnlige indstilling lette at lokke med til gale streger, til at deltage i samlede demonstrationer eller til at deltage i militære forseelser, hvor det netop er en skærpende omstændighed, at de begås af flere i forening, men hvor de i deres naivitet tror, at de er dækkede, når bare de er mange om det.“

En på samme felt så kyndig mand som oberstløjtnant Helge Klint, forswarets psykologikommisions formand, har ligeledes ytret alvorlige betænkeligheder overfor forslagets § 11. Derom kan man bl. a. læse i „Social-Demokraten“s kronik for 10. december 1952, hvor det bl. a. hedder:

„En ordfører fastslog, at det er for tidligt at indkalde 18-årige til tjeneste i værnene. Og jeg må give vedkommende ubetinget ret. En ung mand på 18 år er normalt hverken fysisk eller psykisk egnet til militær træning.“

Overfor forhold og udtalelser som dem, jeg her har fremdraget, må det dog vist forekomme mere end betænkeligt, hvis folkettingen ikke kræver hele denne side af sagen nærmere undersøgt og nøje overvejet, inden det færdigbehandler lovforslaget. Jeg henstiller derfor til den højtærede indenrigs- og boligminister, at der til vejledning for det udvalg, som lovforslaget bør henvises til,

[Johs. Christiansen.]

afæskes de militærpsykologiske autoriteter en erklæring i sagen.

Også andre punkter i lovforslaget bør underkastes en grundig udvalgsbehandling. Jeg tænker navnlig på §§ 3 og 7, der omhandler henholdsvis straffedes udskrivning til militærtjeneste og sammensætningen af sessionskommissionerne. Det har trods god vilje ikke været mig muligt at se, hvorfor man i § 3 har sat grænsen netop ved 5 måneders fængsel. Der tales i paragraffen om, hvorvidt en værnepligtig, der er idømt denne straf, er karaktermæssigt uegnet til at være soldat. Det kan han selvfølgelig meget vel være. Personlig ville jeg skønne, at han i alt fald burde holdes ude af tjenesten — det gør jeg nogle bemærkninger om senere — men skal kriteriet for, om en straffet person bør være soldat, søges i begrebet karaktermæssig egnethed, vil det for mig være mere end betænkeligt at fastsætte en bestemt strafudmåling som grænse. Dette bør efter min bedste overbevisning nøje prøves. En person, der idømmes en lavere straf end 5 måneder, kan virkelig være lige så uegnet i karaktermæssig henseende, i mange tilfælde naturligvis endogså betydelig mere.

I denne forbindelse er der også talt om spørgsmålet resocialisering. Der foreligger flere sagkyndige udtalelser for, at hvis der er nogen institution, der ikke egner sig for resocialisering, er det værnene. Måske er forholdet det stik modsatte, at man snarere i denne forbindelse kan tale om en asocialisering. Oberstløjtnant Helge Klint siger, at de straffede, ca. 2 af hvert kompagni, plus de ikke-straffede med karakterbrist ofte lægger beslag på langt mere af kompagnichefens tid, end han kan afse til hele styrken, med deres personlige vanskeligheder og problemer, desværre endda ofte forgæves. Da det endvidere er oplyst af værnepligtsudvalget, at de før tjenesten straffede har 25 gange så stor chance for påny at blive straffet for borgerlige forbrydelser i tjenesten, står vi alt i alt her overfor et problem af så alvorlig karakter, at vi simpelthen ikke har lov til at tie til det eller ile på hare-fod henover det.

Et andet punkt i lovforslaget, som bør underkastes en nøje prøvelse, er § 7, der omhandler sammensætningen af udskrivnings-sessionerne. Disse foreslås sammensat

af en repræsentant for kommunalbestyrelsen, henholdsvis amtsrådet, lægdsforstanderen, eventuelt politimesteren, lægdsmanden og en officer samt udskrivningschefen, der er formand.

Når det ligger i sessionskommissionens hånd at træffe afgørelse ikke alene om den værnepligtiges fysiske, men også om hans psykiske egnethed som soldat, må man dog vist give de kritikere ret, der hævder, at denne sammensætning ikke er fuldtud betryggende. Til hver session er tilfornordnet en læge. Han er imidlertid ikke medlem af sessionskommissionen og er således uden stemmeret. Allerede dette synes jeg er en fejl, man kunne rette, nu da vi alligevel har loven til revision. Men dernæst synes det mig formålstjenligt at overveje, om sessionskommissionen ikke også burde suppleres med en psykolog. Folketinget, tror jeg, bør ved den lejlighed, der nu er givet, skænke de udtalelser, psykologikommissionen har fremsat om disse og andre tilsvarende problemer, en passende opmærksomhed. Det er forlængst i praksis fastslået, at ikke enhver værnepligtig er egnet til at være soldat, heller ikke selvom hans rent fysiske habitus taler for det. Såvidt jeg erindrer, må der af hvert hold sessionsbehandlede afskrives ca. 12 pct. Heraf går der ganske vist nogle procent til befalingsmandsskolerne, men resten må altså kasseres. Enten man nu ønsker flere eller færre unge gjort til soldater, må man vel kunne være enig om, at en tilstand som den, jeg her har omtalt, faktisk betyder et spild af tid, arbejde og penge, som det ville være rationelt at søge modvirket. Det hævder militærpsykologerne altså, og jeg mener, at man nu må se på dette i udvalget.

Udfra de betragtninger, jeg her har gjort gældende, kan jeg tilsige mit partis medvirken under lovforslagets videre behandling i et udvalg. Det radikale venstre er fortsat af den opfattelse, at den størst mulige frivillighed i forbindelse med udøvelsen af militærtjeneste ville være ønskelig, men som forholdene i de sidste 4—5 år har udviklet sig — en udvikling, som vi ikke har medansvar for — vil det være letsindigt at forestille sig, at de militæropgaver, landet er gået ind under, skulle kunne løses på grundlag af frivillig vænetjeneste. Men så meget desto vigtigere bliver det at søge tilveje-

[Johs. Christiansen.]

bragt en værnepligtslovgivning så retfærdig, så rationel og så økonomisk forsvarlig, som det er muligt. Forhåbentlig vil et flertal være enigt med mig i denne betragtning. I så fald skulle det vel ikke være helt udelukket, at man kunne snakke sig tilrette om at få rettet nogle af de fejl, der efter min mening er i lovforslaget, og som jeg her har udtalt mig om. Iøvrigt skal jeg henvise til de udtalelser, jeg fremsatte, da vi sidst havde et lovforslag af samme indhold som dette til behandling.

Ingmar Wagner: Kommunisterne er enige i, at værnepligtsloven trænger til en gennemgribende revision, men vi mener ikke, at det foreliggende lovforslag indeholder en sådan, tværtimod mener vi, at der på to væsentlige punkter direkte er tale om tilbageskridt eller, om man vil, en skærpelse af værnepligtsloven. Her tænker vi først og fremmest på, at man nu nedsætter sessionsalderen til 18 år, samtidig med at der sker en stramning af betingelserne for værnepligtens udsættelse, idet udsættelsen ikke længere skal være en ret, selvom arbejdsmæssige og uddannelsesmæssige grunde taler derfor.

Efter vor mening, som også kraftigt er blevet understreget af det ærede medlem hr. Alfred Jensen ved behandlingen af det tilsvarende forslag i 1952, vil nedsættelsen af sessionsalderen og den dermed følgende tidligere indkaldelse virke forstyrrende for ikke at sige direkte skadeligt på et stort antal unge, idet det vil kunne skade dem senere hen i livet. Særlig hårdt vil disse skærpelser naturligvis virke med den urimelig lange tjenestetid, som vi nu har. Den tidligere indkaldelse til aftjening af værnepligten såvel som de strammere udsættelsesbestemmelser vil efter vor mening også betyde forcerede og større indkaldelser af unge til soldatertjenesten, og der er vel ikke noget, der er mere urimeligt end netop dette i øjeblikket. Det er ikke mange dage siden, vi her i folketinget af forsvarsministeren fik at vide, at der i forbindelse med de forestående indkaldelser i november ville opstå en meget kraftig overbelægning på en række kaserner. Man har endog i den socialdemokratiske presse, før socialdemokratiet overtog regeringsmagten, kunnet læse, at det vil

komme til at dreje sig om en gennemsnitlig overbelægning på ca. 34 pct., og på nogle kaserner vil overbelægningen endda blive på 100 pct. Desuden har vi her i folketinget af forsvarsministeren hørt, at det vil tage år, inden disse forhold kan ændres.

Denne katastrofale udvikling er allerede hastigt på vej. Allerede nu er man på nogle kaserner begyndt at nedlægge de i forvejen meget få samlingsstuer for at få plads til de nyindkaldte. Under sådanne forhold mener vi at det vil være mere end uforsvarligt at skærpe indkaldelsesbestemmelserne. Der er derimod efter vor mening al grund til at nedsætte antallet af indkaldelser og til ikke at forcere dem. Kun gennem en nedsættelse af indkaldelsernes antal vil der kunne skabes blot nogenlunde tålelige forhold på kasernerne.

De unge, som nedsættelsen af værnepligtsalderen vil ramme hårdest, er utvivlsomt lærlingene indenfor industri, handel og håndværk. De har almindeligvis en læretid på 4 år, og størsteparten af dem tiltræder lærepladsen omkring ved 15 års alderen. I går kunne vi høre af undervisningsministeren, at alderen for tiltrædelsen af læreforhold var gennemsnitlig 15½ år. Det vil i realiteten sige, at når de har udstået læretiden, skal de lige ind til militærtjenesten, såfremt de da ikke er kommet så sent i lære, at der ligefrem kan blive tale om at afbryde læretiden. Det må være klart for enhver, at det er meget uheldigt for disse unge.

Gennem 4 års læretid har de arbejdet for en ussel løn, og gennem en årrække har de set hen til den dag, de ikke længere skulle ligge forældrene til byrde, men selv kunne klare sig og måske få rettet deres dårlige økonomi op. Nogle har vel oven i købet regnet med efter læretidens udståelse at arbejde et år eller mere som svende, således at de kan lægge lidt til side til soldatertiden med dens kummerlige økonomi. Alt dette er udelukket nu. Og hvad der måske kan være endnu værre: en direkte overgang fra læreplads til soldatertjenesten betyder, at disse unge ikke får den nødvendige rutine i deres fag, der kvalificerer dem som dygtige arbejdere. Halvandet års soldatertjeneste umiddelbart efter aflæggelse af svendeprøven vil simpelthen komme til at virke ødelæggende for mange unges muligheder for senere hen at klare sig i den hårde kon-

[Ingmar Wagner.]

kurrence på arbejdsmarkedet. Kommunisterne er af den formening, at der er al grund til at tage hensyn til dette spørgsmål.

Under debatten i november 1952 udtalte den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Victor Gram, at han anså en nedsættelse af værnepligtsalderen for nærmest at være et stort fremskridt, og dette synspunkt må vel stadigvæk være gældende for ham. Man mente dengang, at aldersnedsættelsen ville blive modtaget med stor begejstring af ungdommen. Men i øjeblikket, da sessionsalderen er 20 år, har de unge, som synes, at det er bedre at komme ind, når de er 18 år, jo mulighed for at søge ind før den almindelige sessionsalder. Vi mener, at hvis man kan bevare den nugældende sessionsalder med dette frivillighedsprincip, kan alle blive tilfredse.

Kommunisterne kræver ligeledes, at der stadigvæk må være en ret til at få udsættelse. Det er særdeles vigtigt for den studerende ungdom, såvel for dem, der går på universitetet og seminarierne, som for de unge, der søger sig en videregående faglig uddannelse. Tvinger man disse unge bort fra deres studier i utide, vil det efter vor mening være meget uheldigt og skadeligt. Det vil for dem betyde tab af megen tid og spildt arbejde.

Bl. a. af de grunde, jeg her har nævnt, er det ikke muligt for mit parti at tilsiige det foreliggende lovforslag nogen velvillig behandling. Jeg henviser desuden til de udtalelser, det ærede medlem hr. Alfred Jensen fremsatte ved behandlingen af det tilsvarende lovforslag i 1952.

Hans Hansen (Rørby): Det er jo ikke mange måneder siden, vi i folketinget behandlede et lovforslag om værnepligt, og det nu foreliggende lovforslag afviger jo ikke i væsentlig grad fra det dengang behandlede. Jeg vil dog alligevel gerne gøre et par rent principielle bemærkninger, idet jeg samtidig vil henviser til, hvad jeg sagde, da det tilsvarende lovforslag var til behandling sidste år.

Det er nu godt 100 år siden, vi gennemførte den tvungne værnepligt her i landet. Hver gang man i den tid, jeg har siddet i dette høje ting, har behandlet lignende lov-

forslag, har vi udtalt os imod den tvungne værnepligt. Også ved behandlingen i 1849 var der modstand mod tvungen værnepligt; bl. a. stemte den gamle åndskæmpe Grundtvig imod og motiverede det dengang med, at det var et falsk billede af værneviljen, man gav, når man tvang ungdommen ind i et forsvar, som måske ikke var deres, og jeg tror, at den betragtning gælder i lige så høj grad i dag. Jeg ved, at der har været og er partier, som teoretisk er tilhængere af afskaffelse af den tvungne værnepligt, men går imod i det praktiske liv. Socialdemokratiet har jo været imod tvungen værnepligt, det radikale venstre har det på sit program, og vi hørte nu, at det ærede medlem hr. Johs. Christiansen sagde, at han ikke troede på, at de militære opgaver kunne løses med frivilligt mandskab. Jeg ved ikke, hvad det er, det ærede medlem tænker på. Hvis det er Atlantpagten eller frygten for, at der ikke skal møde nok mandskab eller noget sådant, så vil jeg gerne heroverfor gøre opmærksom på, at et af de store Atlantpagtlande, nemlig Canada, har frivilligt værn, og efter de oplysninger, jeg har derfra, er der i øjeblikket 103 000 frivillige under fanerne i Canada, og under den sidste verdenskrig var der over 1 mill. mand frivillige fra Canada. Det viser sig af det materiale, der foreligger til belysning af kvaliteten af det frivillige mandskab, at netop de frivillige fra Canada var de bedst udrustede, bedst uddannede overalt, hvor de kom frem. Når et stort Atlantpagtland kan løse de militære opgaver ad frivillig vej, hvorfor i alverden skulle vi så ikke kunne gøre det? Jeg kan ikke helt se bort fra, hvad jeg også før har været inde på, at den tvang, man opretholder overfor ungdommen, i virkeligheden er en rest fra trælletheden. Om der vil møde nok, beror udelukkende på, om man fremdeles vil lønne de unge med — hvad skal vi sige? — med et stærkt udtryk: skruibrækkerløn, som de får i stedet for at blive lønnet som almindelige borgere for et ombud, der er nødvendigt. Jeg tror ikke et øjeblik på, at der skulle komme til at mangle folk.

Jeg så med stor fornøjelse i bladene i går, at forsvarsministeriet har nedsat et rationaliseringsudvalg, men såvidt man kan se, er det hovedsagelig for at forenkle administrationen, så der kommer flere officerer i geledderne. Men jeg ved, der har været gjort

[Hans Hansen (Rørby).]

tilløb til en rationalisering og foretaget analyser, der har givet til resultat, at en meget stor del af den tid, de unge anvender, er blevet spildt. Jeg vil udtale håbet om, at rationaliseringsudvalget også vil gå ind på dette og prøve at finde ud af, hvad det er, de unge bruger deres tid til. Vi ved jo alle, at som forholdene ligger i øjeblikket, mangler der både kaserner og officerer. I det lovforslag, retsforbundet har udarbejdet og forelagt, og som vil blive forelagt igen, har vi gjort gældende, at det ikke er nødvendigt, at mandskabet ligger inde så længe; der er i øjeblikket meget stor fare ved at koncentrere det indkaldte mandskab i kaserner. Vi har henvist til og vil også her have lov at gøre opmærksom på, skønt det jo ikke ligger for her, at det ikke er ligegyldigt, om mandskabet bliver indkaldt i 18 måneder eller 6—7 måneder. Jeg mener, at hvis problemet løses rationelt og man tager hensyn til, at de unge får lært det nødvendige, og hvis man som i Schweiz sender mandskabet hjem med våben, så vil man have fjernet faren ved at anbringe de unge i kaserner, der jo er rene dødsfælder, og som er meget, meget farlige i moderne krigsførelse, da kasernerne, som det også er blevet oplyst, jo kan blive udslettet på få timer og uden varsel. Jeg henviser til dette vort forslag.

Vi kan ikke se, at det skulle være nødvendigt at opretholde en tvungen værnepligt i det hele taget. Jeg tror, at hvis man lønner de unge ordentligt og rationaliserer uddannelsen, så vil så at sige alle unge melde sig, især i den sportsbejgestrede tid, vi i øjeblikket lever i. Det er kun et spørgsmål om, hvor meget man vil give dem i løn. Jeg tror heller ikke, man vedblivende kan opretholde den tvungne værnepligt og foregøgle folk, at man derved har skabt en værnevilje i befolkningen, når man tvinger de unge til, måske mod deres vilje, at springe soldat. Jeg mener, vi skal i gang med en rationalisering, og jeg håber, at det udvalg, der skal behandle lovforslaget, vil komme ind på disse betragtninger, ligesom jeg

håber, at man efterhånden vil forstå, hvor farligt det militærberedskab, vi har i øjeblikket, er for ungdommen, og hvor ringe muligheder det har for at fremme værneviljen. Det er jo værneviljen, det kommer an på, og den kan man ikke fremtvinge. Der er iøvrigt noget underligt selvmodsigende i at ville tvinge de unge til at forsvare friheden.

Vi kan ikke fra vor side stemme for et lovforslag, som indeholder tvungen værnepligt. Vi har stemt imod ethvert lovforslag, som indeholder bestemmelse om tvungen værnepligt, og vi vil, hvis man bibeholder bestemmelsen om den tvungne værnepligt i det foreliggende lovforslag, også stemme imod dette, når det kommer til afstemning her i tinget.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærbøl): Jeg takker de ærede ordførere for socialdemokratiet (Holger Larsen), for venstre (Arnth Jensen) og for det konservative folkeparti (Carsten Raft) for deres tilslutning til lovforslaget.

De af de efterfølgende ordførere fremsatte synspunkter kunne jo nok give anledning til nogle bemærkninger; men da lovforslaget er identisk med det af min højtærede forgænger fremsatte lovforslag fra sidste rigsdagssamling, da det har været behandlet ved indgående debat her i folketinget og ydermere har været i udvalg, hvor man har udvekslet forskellige synspunkter, ville jeg finde det urigtigt, om jeg her begyndte at kommentere de forskellige synspunkter, der har været fremme. Kommer lovforslaget i udvalg, er jeg selvfølgelig villig til at medvirke til, at det kan blive gennemført.

Johs. Christiansen: Det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) spurgte mig, hvad jeg mente med mine udtalelser — og det forbavser mig lidt. Som ordfører for restforbundet har det ærede medlem hr. Viggo Starcke givet fuld tilslutning til Atlantpagten og dermed til dens militære konsekvenser. En af disse er, at udskrivningen

[Johs. Christiansen.]

nu omfatter praktisk talt hele den værnepligtige ungdom. Det er udtryk for de militære opgaver, der skal løses. I denne forbindelse var det, jeg sagde, at efter min opfattelse vil disse opgaver ikke kunne løses på basis af frivillig værnetjeneste. Den mening tror jeg ikke det er muligt at rokke ved.

Selvom man gik den vej, som det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) antydede: at give fuld løn — hvad det så iøvrigt er — til de værnepligtige, tror jeg ikke, dette ville involvere, at hver eneste af de i dag værnepligtige i dette land meldte sig frivilligt. Det tror jeg ikke på — og det er dette, der danner baggrunden for de bemærkninger, jeg fremsatte før.

Hans Hansen (Rørby): Jeg vil gøre det ærede medlem hr. Johs. Christiansen opmærksom på, at jeg henviste til Canada, som er et stort Atlantpagtland; det har i øjeblikket 103 000 mand under fanerne og havde under sidste verdenskrig over 1 million mand frivillige.

Dernæst spurgte det ærede medlem hr. Johs. Christiansen i anledning af mine bemærkninger om lønnen: Hvad er fuld løn? Vi har i vort forslag foreslået, at der skulle gives et gennemsnit af fagorganiseredes og ikke-fagorganiseredes lønninger, der ligger omkring 20 kr. om dagen. Jeg vil gerne føje til, at det ærede medlem i det pågældende udvalg sammen med mig stillede et spørgsmål til forsvarsministeren, gående ud på, hvor meget det ville fordyre det samlede budget, hvis man lønnede soldaterne med ca. 20 kr. om dagen. Og det ærede medlem ved, at vi også fik svar dengang, og at dette svar gik ud på, at det ville fordyre det samlede budget med 92 mill. kr. Heroverfor riposterede jeg med at spørge: Hvorfor skal soldaterne ligge inde et år? — sådan var det jo dengang. Hvis man lod dem ligge inde et halvt år, kunne man halvere denne udgift. Og i betragtning af, hvad vi i øjeblikket betaler til indkaldtes familier og opretholdelse af hjemmene på socialministeriets og indenrigsministeriets budgetter, ville det stort set ikke blive dyrere, hvis man gennemførte en rationel uddannelse på en kortere tid. Jeg tror ikke, det ærede medlem og jeg er helt uenige herom. Det var det, jeg mente med fuld løn.

Når det ærede medlem hr. Johs. Christiansen endelig mente, at der i det ærede medlem hr. Viggo Starckes tilslutning til Atlantpagten skulle ligge en forpligtelse overfor den tvungne værnepligt, er det en fuldstændig misforståelse. Der står ikke et eneste sted i Atlantpagten noget om, at vi skal indrette vort forsvar på anden måde end den, vi suverænt bestemmer, og derfor forstår jeg endnu mindre end før, hvad det er, det ærede medlem hentyder til, når han mener, at vi ikke kan løse vore militære opgaver af frivillig vej.

(Kort bemærkning).

Johs. Christiansen: Jeg agter ikke at forlænge diskussionen mellem det ærede medlem hr. Hans Hansen (Rørby) og mig. Jeg skal blot bemærke, at de udtalelser, det ærede medlem nu fremsatte, ikke i nogen som helst måde konstaterede, at hver eneste af de i dag værnepligtige ville melde sig frivilligt, for så vidt man gik ind under frivillig værnetjeneste. Det har man ingen som helst sikkerhed for. Der er den største sandsynlighed for, at det ikke ville ske. Og da konsekvenserne af den tilslutning, man har givet til pagten, er, som jeg siger: at man nu indkalder samtlige værnepligtige, som ikke falder for kassationsgrund, vil det altså sige, at man ikke vil kunne holde de forpligtelser, man i sin tid er gået ind på, hvis man gennemfører den frivillige værnetjeneste. Det er sagen, således ligger den, og jeg skal ikke forlænge diskussionen, for det er til ingen nytte. Hvis det ærede medlem ikke er i stand til at indse dette, beklager jeg det, men der er ikke grund til at forlænge diskussionen desangående.

Hans Hansen (Rørby): Det problem, det ærede medlem rejste angående usikkerheden, foreligger allerede i militærnægterloven. Ingen kan forbyde de unge at melde sig som militærnægtere i dag. Men iøvrigt er spørgsmålet jo, om hver eneste værnepligtig vil melde sig. Jeg lykønsker det ærede medlem til hans nye opfattelse; den er jo et led i ensretningen, hele den socialistiske opfattelse, at staten skal indrette alt for alle mennesker. Det vender jeg mig imod. Jeg mener ikke, for at gentage det, at vi har nogen værnevilje her i landet, uden at

[Hans Hansen (Rørby).]
 tjenesten er frivillig. Man kan aldrig tvinge folk til værnevilje, derfor et det et falsum, når man taler om tvang. Men det ærede medlem har jo på sit eget program et punkt, der hedder frivilligt værn.

(Kort bemærkning).

Johs. Christiansen: Jeg har udtrykkeligt udtalt mig for tilslutning til frivillighedsprincippet, men jeg har dernæst konstateret, at med de forpligtelser, det ærede medlems parti har kastet sig ind under, vil den frivillige værnepligt ikke kunne slå til. Det er, hvad jeg har sagt, og det er faktum.

(Kort bemærkning).

Hans Hansen (Rørby): Det er udmærket, at det ærede medlem siger, at han har givet tilslutning til frivillighedsprincippet teoretisk, men samtidig siger det ærede medlem, at han tror ikke på det. Det må det ærede medlem naturligvis have lov til, men den tvungne værnepligts afskaffelse er i øjeblikket på det ærede medlems program, og det ser det ærede medlem altså ganske bort fra. Han tror ikke på sit eget program.

Jeg har ikke tid til at komme med beviser her i en kort bemærkning. Jeg vil kun gentage, at under almindelige forhold vil der være skabt et naturligt grundlag for en værnevilje ad frivillig vej. I den sportsinteresserede verden, vi lever i, tror jeg faktisk at alle unge vil melde sig i den korte tid, der bliver tale om, når de iøvrigt får en ordentlig løn.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling
 vedtoges uden afstemning.

Holger Larsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 10. november kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om værnepligt.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ind- og udførsel af fisk.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ophævelse af lov nr. 79 af 19. marts 1930, jfr. lov nr. 91 af 31. marts 1936 og lov nr. 524 af 22. december 1947, om oprettelse af et fiskeriråd.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 14⁵.

19. møde.

Tirsdag den 10. november kl. 14.

Formanden: Medlemmer af folketinget Skytte, Bertel Dahlgard, Aage Fogh, Jørgen Jørgensen (Lejre) og Steen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt her i tinget at fremsætte:

Forslag til lov om beskatning af frugtplantager.

I skrivelse af dags dato meddeler statsrevisor Jensen-Broby, at statsrevisorerne for statsregnskabet for finansåret 1952—53 har konstitueret sig og valgt folketingsmand Jensen-Broby til formand og folketingsmand Gustav Pedersen til næstformand.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Skytte): På det radikale venstres vegne har jeg den